

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

A1. Τα θέματα του Ιωάννου αντλούνται από:

- 1) **τα παιδικά του χρόνια.** Παράδειγμα: "Μονάχα ένα κακό είχε... να τα φάνε."
- 2) **τον κόσμο της προσφυγιάς.** Παράδειγμα: "Είχαμε κι εμείς αφήσει σπίτια κι αμπελοχώραφα εκεί κάτω."
- 3) **τον πόλεμο.** Παράδειγμα: "Μια ιταλιάνικη μπόμπα είχε... να το γκρεμίσει."
- 4) **τη Θεσσαλονίκη.** Παράδειγμα: "Ήταν πάντως δέντρο... πιο πέρα."
- 5) **τον τρόπο ζωής των απλών ανθρώπων.** Παράδειγμα: "Εμείς πάντως... μας ζητούσε".

B1.α) Σύμφωνα με την άποψη του Βιστωνίτη "ο αφηγητής είναι η κυρίαρχη ατομική συνείδηση", γεγονός που επιβεβαιώνεται από την πρωτοπρόσωπη αφήγηση με εσωτερική, μονοεστιακή αφήγηση και από τον καταγραφικό και κάποτε χρονογραφικό χαρακτήρα, μολοντί τα περιστατικά είναι και έντονα και δυσβάστακτα πολλές φορές. Ο χαρακτήρας περνάει σε δεύτερη μοίρα και μάλιστα πολλές φορές δεν υπάρχει.

Παράδειγμα πρωτοπρόσωπης αφήγησης: "Αν γίνει αυτό θα παραφυλάγω...εξαμβλώματος".

Παράδειγμα καταγραφικής-χρονογραφικής αφήγησης: "Τη δεύτερη φορά θα ήταν κατά το τριάντα οκτώ... εκεί κάτω".

B1.β) Το κείμενο οργανώνεται πάνω σε 3 βασικά χρονικά επίπεδα:

1) **Ο χρόνος των επισκέψεων της γυναίκας που καλύπτει το διάστημα από το 1936 ως και λίγο μετά τον πόλεμο.**

Κατά την **α' επίσκεψη (1936)** ζητά νερό και μούρα για να φυτέψει στην αυλή της και κάθεται στο κατώφλι μουρμουρίζοντας σε τουρκική γλώσσα ακαταλαβίστικα ονόματα. "Την πρώτη φορά...καταχαρούμενη".

Κατά τη **β' επίσκεψη(1938)** τρώει μούρα χωρίς να τα πάρει μαζί της, γιατί προφανώς ο σπόρος είχε αποδώσει. "Τη δεύτερη φορά...να καρπίσει".

Κατά τη **γ' επίσκεψη (1939)** δεν υπάρχει πια το νερό του πηγαδιού και αντιλαμβάνεται ότι υποπεύονται την προέλευσή της. "Η γυναίκα ξαναφάνηκε...να υποπευόμαστε."

Η **επόμενη επίσκεψη** δεν προσδιορίζεται χρονικά είναι όμως αποκαλυπτική για τη ταυτότητά της, αφού η οικογένεια του αφηγητή την βλέπει με Τούρκους προσκυνητές στο σπίτι του Κεμάλ. "Την άλλη φορά...στο πεζοδρόμιο".

Η **τελευταία επίσκεψη** πραγματοποιείται μετά τον πόλεμο, δηλαδή το **1944 ή το 1945.** Η γυναίκα βρίσκει το σπίτι και τη μουριά κατεστραμμένα από τους βομβαρδισμούς και γι' αυτό τερματίζει και τις επισκέψεις της αφού ό,τι την συνέδεε με το παρελθόν έχει χαθεί.

2) **Το αφηγηματικό παρόν** που χαρακτηρίζεται από το νέο τρόπο ζωής, το γκρέμισμα των παλαιών σπιτιών και την ανέγερση πολυκατοικιών-εκτρωμάτων. "Το σπίτι έχει από καιρό παραδοθεί...να μην το σταματήσουν οι αρμόδιοι." Στο σημείο αυτό ο αφηγητής παρουσιάζει τη γνώμη του για τη νέα αρχιτεκτονική και αισθητική και την αποστροφή του για τη ραγδαία αστικοποίηση.

3) **Η περίοδος της ανταλλαγής των πληθυσμών** κατά την οποία η γυναίκα αναγκάστηκε να αφήσει το σπίτι και τον τόπο που μεγάλωσε και να μετακινηθεί στην Τουρκία. "Στο σπίτι αυτό καθόταν ένας μπέης...τέτοιο σπαραγμό δεν ματαΐδα". Στο

σημείο αυτό παρουσιάζεται η οδύνη του ξεριζωμού από τις πατρογονικές εστίες.

B2.α) "κλεφτές ματιές": Η γυναίκα επισκέπτεται το σπίτι στο οποίο κάποτε ζούσε και από το οποίο αποχώρησε βίαια. Δεν τολμά όμως να αποκαλύψει την ταυτότητά της προφανώς φοβούμενη τις αντιδράσεις των σημερινών ενοίκων.

"κάθεται κατατσακισμένη στο κατώφλι": Η επιστροφή της γυναίκας στο χώρο που ζούσε και οι αναμνήσεις που προφανώς ξυπνούν μέσα της την καταρρακώνουν ψυχικά. Το κατώφλι εξάλλου είναι το σημείο όπου κυλιόταν και σπάραζε αποχωρώντας.

"είχε μαλακώσει την καρδιά": Ο αφηγητής και η οικογένειά του παύουν να βλέπουν τη γυναίκα σαν Τουρκάλα και την αντιμετωπίζουν σαν έναν βασανισμένο άνθρωπο. Πρόκειται στην ουσία για ένα σχόλιο γύρω από την αντοχή των σχέσεων των απλών ανθρώπων κατά τη δοκιμασία τους με τις εθνικές διαφορές.

"κατάγυμνη αυλή": Δείχνει την καταστροφή του σπιτιού μετά τον πόλεμο και κυρίως την καταστροφή της μουριάς, σημείο αναφοράς για το παρελθόν της γυναίκας. Η καταστροφή αυτή διαρρηγνύει ό,τι τη συνέδεε με το παρελθόν.

"αφράτο μάρμαρο": Ο αφηγητής παρουσιάζει μια νοσταλγική αναπόληση της παλιάς αρχιτεκτονικής αισθητικής που γκρέμισε η ραγδαία αστικοποίηση.

B2.β) "Ποιος ξέρει τι μεγαλεπήβολο σχέδιο συνέλαβε πάλι το πονηρό μυαλό τους": Ο συγγραφέας παρουσιάζεται οξύτατα αρνητικός απέναντι στη ραγδαία αστικοποίηση και την εισβολή της νέας αρχιτεκτονικής αισθητικής των πολυκατοικιών. Με την ειρωνική φράση "μεγαλεπήβολο σχέδιο" καυτηριάζει τις προθέσεις των εργολάβων που κινούνται με γνώμονα το κέρδος.

Γ1.α) Η γυναίκα κατά τις επισκέψεις της παραμένει στο κατώφλι της αυλής, το οποίο είναι κάτι σαν σύμβολο του σπιτιού και το οποίο φιλούσε με σπαραγμό όταν έφυγε στην προσφυγιά. Προφανώς το κατώφλι συνδέεται με πλήθος αναμνήσεων, αφού ήταν κάτι σαν ομαδικό σκαμνάκι στο οποίο κάθονταν οι Τουρκάλες κουβεντιάζοντας και βλέποντας τους περαστικούς. Εξάλλου η γυναίκα δεν τολμάει να ζητήσει να μπει στο εσωτερικό του σπιτιού φοβούμενη τις αντιδράσεις των ενοίκων του. Περιορίζεται λοιπόν στη θέαση του σπιτιού από το κατώφλι.

Γ1.β) Τα λόγια της γριάς αποτελούν τη λύση του μυστηρίου, καθώς αποκαλύπτουν την ταυτότητα της γυναίκας που επισκεπτόταν ξανά και ξανά το σπίτι. Επιπλέον δείχνουν την οδύνη των ανθρώπων που έχουν υποστεί την προσφυγιά. Παρουσιάζει ενδιαφέρον το γεγονός ότι ο συγγραφέας βλέπει τον ξεριζωμό και από την πλευρά των Τούρκων. Αποστασιοποιείται από την εθνικότητα και στο κέντρο του προβληματισμού θέτει το βασανισμένο άνθρωπο που γίνεται θύμα εθνικών σκοπιμοτήτων και ιστορικών συγκυριών.

Δ1) Τα δύο κείμενα του Ιωάννου παρουσιάζουν σαφείς ομοιότητες ως προς το περιεχόμενο. Κοινός χώρος και των δύο είναι η Θεσσαλονίκη, στη μία περίπτωση η περιοχή του Ισλαχανέ και στην άλλη η εβραϊκή συνοικία και η περιοχή γύρω από τη Ροτόντα. Και στις δύο περιπτώσεις παρουσιάζεται η καταστροφή της παλαιάς αρχιτεκτονικής και ο υποτιθέμενος εκσυγχρονισμός της πόλης. Οι εργολάβοι και οι μηχανικοί αντιμετωπίζονται με ειρωνεία και επιθετικότητα για τις προθέσεις τους, αφού

αφήνεται να εννοηθεί ότι το κίνητρο των κατεδαφίσεων είναι το κέρδος. Και στα δύο κείμενα υπάρχει νοσταλγική αναπόληση τόσο της παλιάς αρχιτεκτονικής όσο και του παλιού τρόπου ζωής. Παρουσιάζονται οι καθημερινές συνήθειες των απλών ανθρώπων και ο κυρίαρχος ρόλος της αυλής των σπιτιών.

